„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
за годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте сваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 71. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 9. МАЈА 1893. ГОДИНА XXVIII.

КОНСЕРВАТИВЦИ И РАДИКАЛИ.*)

Врло уважени првак наше странке у Срему др. Миша Михајловић, у свом красном говору, који је изрекао у седници нашег народно-црквеног сабора од 6. новембра 1892. год., приликом генералне дебате о т. з. „јединственом статуту“, између осталога рече и ово:

„Нема спора да у овом нацрту устава („јединственом статуту“) има доста и добрих ствари, али те су, на жалост, незнатније нарави. Имаде и ствари, које су требали у њега ући, али су, жалибоже, изостале. Но главне баш ствари, основна начела његова, та су погрешка: та су реакционарна (назадњачка). Не велим ја, да у саборском устројству, изборном реду и кр. рескрипту нема мана и да се нема у њима ништа додати, ништа мењати. Има, још те како! Али ми не изгледа сада згодно време, да се у то додавање, у то мењање упуштамо. Заиста је чудновата појава, да смо ми, напредни елементи, у данашњим приликама примили на себе улогу конзервативне странке, да смо у дефензиви (у обрани), те да се противимо променама и очекујемо срећу у даљој будућности; а да су баш клерикални и реакционарни елементи постали агресивни (нападачи) и ступили у офензиву. То је свакако интересантан знак времена“.

Ето, тако рече онда брат Миша Михајловић и, ваља душа, то мора свако признати: да је баш тако и никако друкчије; па пошто је тако због тога и јесу прилике у нашој народној автономији тако прежалосне и никако не могу да се сврше трзавице које трају ево близу 30 година — те за то јесте и наш политички живот узео такав окрет, да нас је довео дотле: да смо ми Срби у држави св. Стевана равни скоро — једној ништици.

Међу свима народима код којих постоји здрава политичка свест, који су се политички организовали на здравом основу, постоје две странке: једна конзервативна а друга напредна. Улога конзервативне странке састоји се у томе: да већ стечена права народна брижљиво и енергично брани и чува, да под ни једним уветом не дозвољава да се у том погледу учини корак у натраг... но да спречава и корак у напред све дотле: док није искуство, док нису прилике доказале, да је тај корак у напред потпуно сазрео и да неће штете донети општој снази народног права, т. ј. опстанку и благословеном развитку народних слобода. Па кад се конзервативна странка једаред не сумњиво увери: да је засновани корак у напред апсолутно потребан, да је то истинита потреба народна, онда се она као патриотска странка томе напретку даље противити не сме, него мора уступити власт напредној (у нашем случају: радикалној) странци коју носи поверење народно и која је онда позвана да теорије, које је заступала у опозицији, приведе у живот на влади. А конзервативна странка истим часом постаје опозицијом, којој је дужност пазити: да се млада, бујна странка напредна у својој жељи за напредним радом не пребаци и не пође даље него што је то у почетку у истини смерала те да тако неоштети главне основе на којима почивају народна права и народне слободе. У кратко: конзервативна странка треба да пази да се народне слободе неоштете сувише раним преображајем у духу напредном, а напредна странка треба да смишља, пожурује и изводи мисли које ће те слободе унапредити и тиме учврстити... јер све оно што се у свету не креће у напред, иде у натраг и тако изумре а народ као такав никад мрети не сме.

Из тога, што смо до сада рекли, следује дакле: да су потребне и странка конзервативна и странка напредна; следује да су обе те странке патриотске странке и да треба да народ обе поштује, те да према потреби својој сад једној сад другој повери власт да управља с њим.

Тако бива н. пр. у Енглеској у тој par excellence (здраво) уставној земљи, управо мајки уставности и парламентаризма... а тако бива и у свима осталим земљама где су појмови о чистој уставности потпуно развијени... то бива и међу браћом нашом Мађарима, где т. зв. либерална странка игра улогу конзервативне а обе опозиције улогу напредне странке... где народ све те странке сматра патриотскима (родољубивима) и где никоме ни из далека не пада на ум да обележи ма коју од тих странака непатриотском или чак издајничком.

Но, како бива у осталом свету... код нас Срба не бива. Осим српске народне радикалне странке немамо ми ни једне **активне** (дејствујуће) странке која би појимала свој задатак; но, жалибоже, и та странка, како згодно рече брат Миша Михајловић, данас, услед нездравих наших прилика, потиснута је са своје природне основе, те мора да преузима задатак конзервативне странке, место да се стара за развитак и за остварење својих напредних идеја, због учвршћења и напредовања слободе свога народа.

Ми место конзервативне странке имамо странку натражњачку репрезентовану (заступљену) с оним посланицима који седе у угарском и хрватском сабору (разуме се: да овде изузимљемо Павла Јовановића) па у т. зв. „већини“ нашега досадашњег нар. црк. сабора. Та странка, место да негује и чува до сада стечена права народна, она из крајње малодушности, слабе, односно баш никакве отпорне снаге према „горе“ или пак из тежње појединаца да за себе осигурају личне користи.... грозно напушта, управо касапи та народна права. То је наша данашња т. зв. „автономна“ а у истини „клерикална“ странка, која никако не заслужује назив родољубиве него баш издајничке странке.

Имамо ми и т. зв. странку либералну (браниковачку) која би, према суми интелигенције која је у њој заступљена, могла врло добро преузети улогу конзервативне странке, но у тој странци јесте малодушје и превртљивост у највећем јеку... та странка грозно мрзи масу свог рођеног народа, којему даје титуле „фукаре“, „талога“ и „олоша“; та странка своју интелигенцију није могла прокувати, те заражена кужним ваздухом изметина т. зв. „западне културе“ и она трчи за личном користћу појединаца; код ње је племенито самопожртвовање за идеале и користи народа свога савршено непозната ствар, код ње је патриотизам на језику а не у срцу, те се тако у њој баш грозно укоренило правило: „поју Богу мојему за готове новце“.*)

Према томе је дакле са свим јасно: да ми, Срби, данас имамо само једну странку у којој су усредсређене све врлине народа српског, а та је: „Српска народна радикална странка“; а да и у њој, по кад и кад, избијају на површину неке трзавице, које не би требале да постоје, томе је управо разлог оно што рече др. Миша Михајловић: да је она потиснута са своје природне основе, те у извесним приликама мора да заступа начело конзервативно. Никако није здраво стање кад у једном народу постоји само једна патриотска, једна озбиљна странка. Није здраво стање код нас никако: док ми имамо само једну странку, којој Српство није празна реч. Јер у животу појединаца, као и у животу странака потребна је непрестана контрола. Један другог мора да држи да се не пребаци па да западне... јер људи смо, па смо грешни сви.

И то, ето, увиђа само српска народна радикална странка, те се њој ексклузивитет (тесногрудост) пребацује без икаквог основа. Она не би имала ништа против тога, она би управ из свег срца желила кад би се и у нас Срби могла образовати једна поштена, једна патриотска конзервативна странка, јер се радикали критике и контроле не боје. А то су радикали доказали н. пр. код избора чланова црквене скупштине Новосадске где су вољно бирали у ту скупштину а чак и у црквени одбор људе, које су сматрали, ма да за конзервативце, но и за поштене, патриотске Србе.

Радикали се не слажу са политичким мишљењем и они ће се увек пристојно (према потреби заступања свога начела и народног напретка) борити против мисли и начела, рецимо, једног: Теодора Мандића, др. Ђорђа Вукичевића, Стевана Поповића-Пеције, др. Стевана Павловића, др. Ђоке Радовановића, Владе Стратимировића, др. Ђорђе Дере, Јоце Дере и т. д.... но, они ће им уједно увек радо признати: да су они несебични, ваљани и патриотски мислећи Срби. А то најбоље доказује: да радикали нису тесногруди... да је њима до тога стало, да дођу, у интересу народног напретка, до речи сви Срби који су вољни, ма којим поштеним начином, да послуже срећи народа свога.

Ето, то смо имали рећи да буде једаред јасно међу нама и да протумачимо речи нашег вредног друга др. Мише Михајловића, које цитирасмо у уводу овога чланка а на које се до сада нико осврнуо није, ма да су оне то и те како заслужиле.

Његова Светост српски патријарх Георгије може бити потпуно уверен, да се он, при наступању своје владе у нашој цркви, окружио с онаким људима, какве горе цитирасмо, да би и онда између њега и нас дошло било до борбе... но та борба не би била тако огорчена каквом је постала, она би се кретала у границама природним, јер ми не можемо ни замислити да би га ти људи саветовали да ради у натражњачком духу а при том да гази постојеће законе и уредбе и да хотимице чини криво својој пастви те у цркву уводи политику и тиме да ју ставља у опасност потпуног растројства.

Рекосмо. =

*) Од једног одличног члана наше странке. Ми пуштамо ово за сада без сваке примедбе, да се јавно мишљење бистри. Ур.

*) Истина, има у тој странци и понешто напредних и поштених елемената, који су у њој данас из неке чудновате заблуде... но има наде да ће се ти елементи пре или после освестити па придружити радикалној странци, те тако ће постати опет једна велика радикално-демократска странка каква је била за доба нашег великана др. Светозара Милетића.

Нови Сад, 8. маја.

Због Спасов-дана морали смо наш број од петка завршити већ у среду па због тога нисмо могли да саопштимо врло важну вест која нам стигла у четвртак ујутро. Ту нам се саопштава да су приликом свештеничке исповести, која је одржана у Вел. Кикинди дана 3. (15.) о. м., двадесет свештеника вел.-кикиндског протопрезвитерата потписали резолуцију у којој се **протестује** против црквене политике угарске владе. Тај протест ће се послати на даље поступање Његг. Светости патријарху и темишварском дијецезану, владици Никанору.

Ми смо се овој вести силно обрадовали а уверени смо да ће јој се обрадовати сваки поштен Србин, јер су ти свештеници тим својим протестом спасли образ српског свештенства, које је огромним својим делом до новијег доба увек стојало уз свој народ и бранило његова права.

Лед је пробијен; оно ужасно мртвило које је завладало у нашем свештенству почиње да се разгаљује и ми кликћемо од радости — надајући се, да ће се у ову браћу своју угледати и остали наши свештеници по Бачкој и Банату. Где треба бранити светиње народне ту треба да престају партијски обзири и тактике и ми, незнајући имена дотичних свештеника (а молимо наше пријатеље у Кикинди да нам их јаве да их можемо на углед изнети српском свету), па према томе ни незнајући којој партији припадају, ми им ипак свесрдице довикујемо: Живели, дични наши свештеници!

Овај лепи и достојанствени чин речених свештеника можда и наше архијереје опамети да већ једаред учине своју дужност према Богу и народу свом. Умудри их, Боже свети!

ПРОМЕНА УСТАВА У БУГАРСКОЈ.

Aut flecti, aut frangi.
(Ил' попусти, ил' пукни.)

То је данас гесло бугарских власника, које им дошаптавају њихови тајни саветници и савезници с поља и из нутра.

Сломити православље, то значи порадити у корист бугарштине, а то треба учинити по што по то — па пукло куд пукло.

Тиме ће се добити двоје: обезбедиће се бугарштина против српштине у међама кнежевине Бугарске једаред за свагда, а ширењем католицизма и добивањем прозелита ускориће се бугарење српског живља ван њених међа — у Маћедонији и Старој Србији.

Ова примамљива обећања непријатеља Словенства заслепила су бугарске власнике, а с њима и бугарску тако звану интелигенцију, која је скроз и без изузетка огрезла у шовинизму.

Зна се, да је од вајкада у Бугара значај речи: „интелигенција“ и „шовинизам“ синониман био, а то ће свакако и остати, пошто се кужни задах те мрске навике преноси с колена на колено, те се тако уцепљује у крв као друга нарав, нераздељива од особе.

Потсећамо овде само на једну повесничку чињеницу. Бугарски вођ Цанков, за цену ослобођења свога народа испод турског јарма, нуди римској курији, да покатоличи све Бугаре и да латиницом потисне ћирилицу, и православна бугарска интелигенција листом пристаде тада уза Цанковљеву понуду.

Шовинизам и користољубље маркантне су белеге бугарскога карактера, а оне се најбоље огледају у бугарској интелигенцији.

Познато је у осталом и то, да су за време турског господства у Бугарској очеви издавали своје рођене синове турским властима, а синови опет своје очеве, те су их ове вешале и клале пред очима оних Бугара, који су их потказали и предали својим крвницима Турцима једино и цигло због пусте и клете своје личне користи. То грамзиво користољубље, та несрећна друга нарав Бугаринова, и дан данашњи узрок је, што садашњи бугарски власници и најтајније тајне лако и нечујно дознају, те се својих противника парасе вешалама и убиством.

Све ово врло добро знају непријатељи Словенства, па с те слабе бугарске стране наводе воду на своју воденицу, истичући се токорсе као пријатељи бугарштине, а служећи јој у истини као лоши саветници и савезници.

Али ко иоле боље разбира политичке прилике на мах ће у овој работи распознати оне исте прсте, који покрећу и послове у оним двема српским земљама, у којима се данас не ће да зна ни за крсна им имена, расипљући пред собом опако и дволично семе раздора по оној вајкадашњој својој узречици: divide et impera.

Бугарским шовинистима лебде цигло она лепа несловенска обећања пред очима, надајући се отуда велику квару по српску ствар, дочим је њиховим злосрећним саветницима најпречи посао, да на балканском тропољу заваде народе међу собом, те да их тако и даље држе у економском ропству, па шат их временом притегну и у своје путо.

Променом устава у Бугарској дат је сигнал за акцију; мисионари ће се упутити у унутрашњост Бугарске: у Маће-

донију и Стару Србију, да пропаганди католицизма утру пут и да тиме загрозе не само православљу, већ и Српству.

На томе се спрема и ради већ од неколико година дана амо. У Пловдиву, Софији и Самокову надолазило је у потоње доба сила Фрањеваца, који сада по различним местима уче на врат на нос бугарски језик, како би тако, спремни били боље порадити на ширењу бугарштине — католицизма.

У то име већ се тајом прерађују и бугарске црквене књиге по обреду западне цркве, а штампаће се на бугарском језику с ћирилицом.

Кад све ово промотримо, чини се човеку, као да су се словенски непријатељи цигло на православље устремили, али неје тако, јер православље је ту само тачка полавница за непријатеље Словенства, а главна им је сврха та, да променом бугарског устава даду повода новој политичкој констелацији у Европи.

С променом устава у Бугарској и с наглашењем трпељивости бугарске владе према пропаганди католицизма увлачи се римска курија донекле у сферу интереса тројног савеза. Тим је добивено нешто.

Али ако променом устава у Бугарској и отвореним католичењем православног света на Балкану дође до сукоба између православне Русије и католичке римске курије, онда ће се ова последња морати пријубити тројном савезу, те ће тако с овим порадити, да Француску с Русијом завади, а тим да једну и другу осами. Тиме би било добивено све.

Ето, то су рачуни, које граде непријатељи Словенства променом устава у Бугарској.

Али надати се је, да ће све ове рачуне помрсити једна цигла реч силеног северног стрица, која ће ужасом одјекнути широм бела света на вељу радост свега бела света, на вељу радост свега Словенства: Вперёдъ! (Напред!) С нама Бог!

И тад ће словенско гесло бити: „Non flecto, sed frango! (Не попуштам, већ ломим!)

Софија, 6. маја 1893. **О.**

Поглед по свету.

— У седници угарског сабора од 5. (17.) о. м. поднео је министар просвете гроф Албин Чаки законску основу о слободном исповедању вере. Та законска основа има 23 параграфа. Према истој може свако слободно исповедати ма коју веру, но у границама државних закона и јавног морала (то је мало преширок појам те би га требало тачније означити) а може се у вршењу своје вере послужити и спољашњим церемонијама. На основу тога несме се сметати никоме у вршењу његових верских обреда, нити се ко може силити на какав чин — увек у границама државних закона — који се не слаже с његовом вером. Иступање и прелаз из једне вере у другу допуштен је уз одржање законитих прописа, које у том погледу постоје. Из гледа да се овај закон не примењује на оне вероисповести, које су већ законом признате — но то није са свим јасно речено, нарочито у другом и трећем делу, те би у том погледу требало ту законску основу исправити. Основне установе сваке нове вере морају се на одобрење поднети државној власти, па ако се косе са сигурношћу поретка државног могу се и неодобрити. Ни једна страна личност или власт не може вршити протекторат или одлучан уплив на вероисповести које у Угарској постоје. Страним држављанима који у Угарској привремено станују, па неприпадају ни једној од овде постојећих вера, слободно је држати свога попа, но морају га државној власти пријавити. Конституисати се може свака вероисповест чим докаже да издржава бар једну цркву, а где постоји више општина треба да имају једну заједничку врховну црквену власт. Ако би који свештеник или учитељ порадио против државне мисли било словом или пером, може га државна власт скинути са звања и без да на то приволи његова црквена власт.

— Поводом дочека н. с. црногорског престолонаследника у Риму угледни лист милански „Corriere della sera“ у једном свом уводном чланку пише:

„Један од факта јако опажених био је и велики дочек, што је наш двор приправио књазу Данилу престолонаследнику црногорском. Овај лепи младић био је управо маза (dorlotè) наших високих званичних кругова. Изгледало је, да се много настојало, да му се чини осетити и разумети, како се у Италији јако осећа судбина земље, тако кратким простором мора одељене од наше, стешњене између Арбаније и Херцеговине, као што је Црна Гора.

„Са више страна он је имао чути тврђење, како је између Италије и Црне Горе сасвим природно сродство интереса и како би било желити између њих чешће додире; те како су симпатије наравне, код нас Италијана опредељене особито успоменама још неугашеним, нити ласно угашљивима, и сећањем прилика и опасности, које још за Црну Гору нису сасвим ишчезле“.

— У чешком сабору дошло је 5. (17.) о. м. до грдног изгреда. Дошло је до расправе предлога о устројењу новог окружног суда у Трутнови (Траутенау). Младочески посланик Кучера моли у име чешког народа, који у устројењу тога суда види акцију наперену против јединства земље — да се тај предлог са дневног реда скине. Председник сабора кнез Лобковиц вели да то не може, јер је већина закључила да се предмет расправи. Херолд моли за реч по пословнику. Председник не доввољава му говорити. Сад настаје ужасна бура која траје четврт сата. Прееседник зове стенографе (брзописце) да дођу ближе к известиоцу Функе-у, да га чују — но Младочеси скочише на стенографе, отеше им списе, подераше их, набацивaше се по столу са мастионицама и навалише на известиоца да га отерају, те су га морали бранити Немци. Падале су погрдне речи као киша. Председник је морао завршити седницу. После подне дошла је одлука владина, да се сабор затвара ... и тако су Младочеси постигли што су хтели, т. ј. да предмет не долази у расправу. Исте ноћи полупали су неки изгредници прозоре племићке касине те је један камен ранио грофа Котека. Викало се: Стид буди историјско племство! Стид буди Шварценберге! Полупани су провори и кнезу Лобковицу а да се ни један изгредник није могао ухватити. Бадава; Чеси су народ пред којима капа доле. Ти уму да бране своја права!

— Српијански либерали поцепали су се потпуно. Група Рибарчева оделила се и хоће активно да суделује код избора за народну скупштину.

— Ирска хомрула напредује у енглеском парламенту. У седници од 5. (17.) о. м. примљен је и §. 2. са 62 гласа већине, те према томе већина бива све већа. Даља расправа одгођена је до конца овог месеца.

— Папа је изрекао своју захвалност оним угарским магнатима, који су недавно гласали против црквене политике угарске владе.

— Стиже вест: да ће за загребачког архиепископа ипак бити наименован крижевачки унијатски епископ Јулије Дрохобецки, па ће тако бан ипак победити. Јадна Хрватско!

О догађајима ноћи I. априла у Србији.

(Наставак.)

Кад је то све наређено, онда се послало по градскога префекта (Белимарковићева сестрића), који је тога вечера био у позоришту, с поруком, да одмах дође у префектуру, где га очекује краљев ађутант са важним палогом. Иначе да му се ништа не казује. Два снажна жандара буду одређена, чим он уђе у зграду, да стану са сваке стране по један и да га тако допрате пред Рашића, па ако би Денић, осјетивши о чему се ради, покушао да употреби револвер, који је при себи носио, — да га склептају за руке и да му не дозволе да пуца. Два друга жандара имала су задатак да задрже и обезоружају Денићева пратиоца, који је за њим увек ишао. У исто време разашаљу се страже к министарским кућама, да одмене коњичке патроле, које треба да крстаре по граду.

Исто тако пошаље се са стражом, под командом официра, налог биоградским брзојавним постајама: да с места обуставе свако откуцавање брзојава, и да се, до даље наредбе, примају и одправљају само они брзојави, који се из двора слали буду.

У том почеше долазити неке старешине градских полицијиских експозитура, који су случајно били у граду опазили неко кретање, у намери, да се известе, шта то значи. Како је ко ушао — тако је задржан. Једном од њих Рашић је почео да казује у перо распис свима градским експозитурама, — али онај ни да макне пером, — док га најпосле не одложи и сав тресући се, не рече:

„Извините, г. мајоре, али ја нисам у стању ни реда да напишем“.

Један жандар јавља: „долази господин управитељ града“. А онај, што му испало перо из руке, тек се окрену опет Рашићу:

„Нешто бих желио, да Вас питам, — да ми незамерите“....

„Изволите“, одговори Рашић, скупљајући и печатећи сва акта, која се налазила на префектову столу и у столу.

„Јесте ли ви оно писали путовање краља Милана „На истоку“?

Рашић га погледа с осмехом:

„Јесам драги господине, — али ово сад није то што ви замишљате .... Овде је краљ Александар!“

Улази Денић сав убезекнут у пратњи оне двојице жандара. Рашић му одма приступи и рече:

„Драги Пајо, од овога часа ти си разрешен од дужности управитеља града Београда. Његово Величанство краљ Александар узео је владу у своје руке и мени поверио управу његовом престоницом“.

Денић се осмехну, погледајући на све редом, а нарочито је дуго гледао на команданта жандармерије, па кад виде, да нико нит ромори нит говори, рече отегнутим гласом:

„Мило ми је....“

„Молим те да будеш миран и да не покушаш ништа, што би ме према теби довело у непријатан положај...“, додаде Рашић, па се окрену да издаје даље наредбе долазећим жандармеријским официрима: да заузму градске експозитуре и да од тамошњи жандара задрже по пет, остале да упуте у префектуру, чиновнике, које тамо затеку, да задрже на раду и да их никуд не пуштају, а старешине експозитура, који би тек дошли, да упуте к њему, Рашићу; патролице да се повуку, а трећа, ноћна патролна замена, да се сва прибере у теразијску експозитуру.

Денић, слушајући све ово, једва почне долазити к себи и онда се окрене Рашићу, те на француском језику затражи објашњења:

„Ко то палаже?“ „Је ли то за краља?“ Има ли писмена доказа?“ А најпосле заиска, да му се да на писмено, јер „то ћеш и сам признати, Рашићу, да ја немогу и не смем на голу твоју реч допустити....“

Рашић му покаже опће краљево писмо. Денић га дуго загледао, па тек одмахну главом:

„Ја не познајем краљев рукопис...“

„Е, онда, драги Пајо, ја у овом тренутку немам других доказа, али за који час набавићу ти их. Само те молим, склони се у ову собу“, — одговори Рашић и показа му на побочну собу.

Денићу се никако није хтело у собу, све се осврстао и гледао значајно на команданта жандармерије, — али овај је само слегао раменима и вртио главом. Рашић једва спроведе Денића у собу, и — врата се одмах закључају, а испод прозора собе буде намештена стража. Ово је тек узрујало Денића, и он поче са свом снагом да лупа и дрма вратима, те пита: „зна ли за ту ствар и пуковник Остојић“! Рашић му одговори, тек да га умири: „зна“. Али Денић још никако неверује, те тражи доказа, иначе ће направити „русвај“. Пошто се знало да има код себе напуњен револвер, те да би могао ко год да страда, Рашић га једнако утишавао, док се најпосле не сети да му учини предлог, да пошље једног од старешина експозитуре, коме Денић највише верује, у двор, па да се осведочи, да се све врши по краљевом налогу. Денић означи Љубу Стојановића, и Рашић пошље тога господина на фијакеру у двор у пратњи једног официра.

То је у неколико ублажило Денића, — и Рашић приступи даљем издавању наредаба.

Телефон је непрестано радио, извештавајући да је у граду иначе све мирно. И остале старешине експозитура дођоше један по један, — само заступник старешине на пристаништу није се нигде могао наћи.

Официр, који је пратио Стојановића, вратио се сам, извештујући Рашића, да су господина у двору задржали, али Денић није осетио повратак официра, те је био умирен.

Пошто се на питање по телефону са жељезничке станице одговорило: „да нема ништа ново“, — то се није ни издавала наредба за заустављање жељезничког воза. Међутим су се били нашли неки млади људи, који су дошли, да се известе шта то бива по граду, — те су наравно, на велико њихово изненађење били склоњени у једну од побочних соба и стављени под стражу....

Око 11 сати мајор Машин доведе Љубу Стојановића, који увери Денића, да је „све у свом реду.“

Пред 12 сати дошао је у префектуру новопостављени дивизионар пуковник Кока Миловановић и известио је Рашића, да је све срећно успело и да ће млади краљ доћи око 1 сата да обиђе чете...

Рашић нареди одмах, да се здање префектуре и жандармеријска касарна осветле...

А сад да испричам оно, што је најглавније: како се у краљевском двору сам повестни чин срећно свршио.

Већ сам горе напоменуо, да је ручак у двору почет у 8 сати и 5 минута. Разговор за столом водио се веома живо, краљ је био изванредно присебан, а кад би престајао да говори, био је хладан и одмерен. Веома је много говорио са министрима финансија и војеним, распитујући их о законским пројектима, за које је знао да се спремају за скупштину.

Пошто је било послужено последње јело пред печењем „Salmis des becarres aux truffes“, коморник Карло тихо рече ћирићу, да је „све спремно“ и преухитривши ствар удаљи све момке из собе. Како се разговор живо водио, то присутни нису опазили, да су се млађи на једанпут удаљили. Како је већ требало да се служи с печењем, то после кратког чекања Ристић мало нестрпљиво примети краљу, да би требало звонити. Али звонцета „случајно“ није било на столу, за којим се сада ручало, јер тај стол служио је за веће гостбе, — а тада су обично момци непрестано при руци. С тога ћирић устане да види што се недоноси печење, али одшкринувши врата угледа у предсобљу пуно војника, те се повуче натраг и пришавши краљу, поклони се с речима:

„Величанство, све је готово“....

На мах настаде у дворани тишина и на лицима присутних опази се узбуђеност и као нека неизвесност.

Али краљ је међутим брзо устао и узев пуну чашу с вином, окрену се г. Ристићу с речма:

„Благодарим Вам, господо, на бризи и старању, које сте имали за мене и државу, али видећи, да је устав јако угрожен, сматрам да је дошао тренутак, да ја погазим једну његову тачку, односећу се на моје пунољетство, — да би могао све остале уставне одредбе спасти. С тога сам се решио, да узмем власт краљевску у своје руке, — и то је већ учињено. Извештавајући Вас о овоме моме решењу, ја вас преклињем у име ваше оданости династији и отаџбини, да ми олакшате овај први корак — давши ми добровољно ваше оставке“.

Сви су стали као окамењени, Ристић је показивао очиту збуњеност и једва после кратке почивке прибра се, те узе да говори:

„Величанство, то постаје здраво озбиљно..... Ми имамо према уставу....“

Али му краљ недаде да доврши; јер видећи да г. Ристић са самим почетком свог говора наговешћује негативну конклузију, па да би избегао обострапе можда непријатне изразе и објашњења, — није хтео да се упушта у даљу расправу, већ се окрену мајору Ћирићу и рече му:

„Г. мајоре, учините Вашу дужност“, — и пође из дворане, полазећи поред Ристића у десно, да изађе на врата, која су стојала наспрам њега.

На ову заповест, а по већ напред уговореном плану, мајор Кумрић ускликну громко: „Живио краљ!“

А војници у предсобљу ускликнуше, да се све затресло „Ура! Живио краљ!“

Тек сад су сви присутни били пренераженн, а министар правде био је сав позеленео и једва се држао на ногама.....

(Наставиће се.)

ДОПИСИ.

Србобран, априла. (Над попом — поп.) Ваљда нигде у свету не може се то дешавати, чега има овде код нас. Два три самовољника раде што хоће, а први је и најбољи међу њима намет-председник цркви и школи, познати поп Лаза. Њихова власт, управо безвлашће, простире се и преко — Сиона!

Сентомашка црквена певачка дружина била је још прошле године њиховом самовољом изгната из цркве за то, што су они тако хтели. Дружина се обратила конзисторији, а ова је изаслала свога изасланика, да се увери о певању певачке дружине (преч. г. Јован Борота, нека му је хвала на непристрасности) по пошто овај непристрасно известио вишу црквену власт, решила је конзисторија под бр. 47. о. г. ово:

„Јован Борота, окр. протопресвитер ст. бечејски de dato 13. (25.) децембра 1892. бр. 230. ad K. 450 ex 1892. подноси извештај о каквоћи појања срп. пев. дружине сентомашке с тим, да је појање исте дружине, ако не савршено, али ипак толико складно и лепо, да би се у цркви трпети могло.

На основу тога извештаја по прочитању свих списа, путем окр. протопресвитера ст. бечејског поручити црк. општини сентомашкој — да са разлога тога, што од цркве и учешћа у црк. богослужењу, без великог и оправданог разлога, никога не треба одбијати, већ баш на против мамити и привољавати, са разлога тога, што у тамошњој црквеној општини нема другог певачког друштва, а ова постојећа дружина, по допринесеном извештају доста складно и правилно поји, истој црквеној певачкој дружини дозволити појање у цркви, под условом, да се у цркви има пристојно владати, црквени ред строго наблудавати и у црквеном појању толико извежбати, да против ње због тога никаквих приговора не буде.

О овом решењу има ће окр. протопресвитер својим путем и начином и поменуту пев. дружину знања и равнања ради известити.

Из конзисторијске седнице епарх. бачке, држане у Н. Саду 27. јануара 1893. Георгије с. р. патријарх. За верност преписа: Јован Борота с. р. окр. протопресвитер ст. бечејски.“

Кад је пев. дружина извештена о овом решењу, пријавила је црквеном одбору, да је вољна о ђурђеву да у цркви поје. Али нуто невоље. Поп Лаза се затрчао, па је претио: „Док сам ја жив (!) не ће певачка дружина ући у цркву.“ Сад је жао било „таквоме јунаку цилитнут' се, не погодит' циља!“ И решио се са равнима себи на све. Силе има доста у рукама — председник је. А политика га је научила извртати речи и смисао — либерал је. Но ево му права огледала, које му за цело не може служити на част:

„Славној срп. певачкој дружини у Месту. Услед пријаве дружине те, да је у својој одборској сед-

ници од 13. априла о г. узела на повољно знање решење преч. конзисторије епарх. бачке, по коме је одобрено у св. храму појати; „али тако, ако се у црквеном прописаном реду саобразовала (!) буде и ако се у појању црквеноме толико извешти, да му приговора не буде“, и да је на основу тога решења конзисторијалног вољна о св. Ђурђу у цркви појати и да се ради тога на кору подиуму покварени на ново подигне.

На све ово част нам је потписанима изјавити, да је црквени месни одбор под 1. новембром 1892. бр. 221. на захтев месног шк. одбора решио: „да у свечане дане школска деца на кору поју, (та да, само да не може певачка дружина појати) а под 9. мартом о. г. бр. 45. на пријаву учитеља дечјег појања, да су школска деца научила торжествено (охо! хм!...) божанствену литурђију појати“, решио је црквени одбор, да школска деца т. г. о Ускрсу, Ђурђеву — и Спасову дне, као и о Духови на кору поју, — (наравно, да се мало „испродуцира“ г. Павел) стојећи на темељу ових решења и расположења црквенога месногa одбора, јавља се срп. црк. пев. дружини, да у те дане у цркви појати не може.“ (Лепо! А решење конзисторијалпо?) — Појати може дружина та у недељне дане — с тога, што ова општина још није стекла потпуног уверења, да се пев. дружина црквеном појању толико извештила, а да без гиксера на великим празничним литургијама појати може. Доказ за ово пружиће овој општини, када у недељне дане неколико пута без гиксера св. литурђију отпојала буде. (Ваљада као што су шк. деца о Ђурђеву дне отпојала службу „без гиксера“ и „торжаствено“. Како? Шта?)

Оволико нађосмо за нужно (!) сл. пев. дружини њенога раннања ради саопштити, очекујући да ће и у недељне дане, кад би појати хтела, то амо пријавити.

У погледу намештања поквареног подиума моћи ће бити разговора код црквеног одбора, ако овај стече уверења од стране певачке дружине, да ће она редовно, како у недељне, тако и у празничне дане на кору обавезно (!) појати. — Сентомаш 15. априла 1893. Лаза Каћански с. р. председник. Ив. М. Поповић с. р. перовођа.“

Сравните, драги читаоци, решење конзисторијално са решењем црквенога одбора, па ћете увидети, како је морал у црквенога одбора ниско пао, и место да он морал црквени шири, на што је позван у првом реду по одредбама вис. кр. решкрипта, изврће виша наређења и тиранише једној племенитој установи, као што је то певачка дружина. По склопу тог одборског решења, лако нам је познати, да је то умни производ поп-Лазин, који то уме вешто својим ближњим да натури, кад хоће коме да се свети. Мислимо, да ће се свако с нама сложити, кад рекнемо, да је у тог попа крајња поквареност, за коју нема доста речи у Вукову речнику, којима би се могла достојно жигосати, кад он сме да изиграва решења своје више предпостављене власти, умеће и додаје речи, па изврће смисао и изводи из њега криве закључке.

Певачкој дружини не остаје друго, него да се по ново обрати вишој власти са жалењем, да та власт не ужива никаква уважења нити поштовања код овдашњих самовољника, који себе начинише и над попом — поп! **Рака.**

Жабаљ, 4. маја. (Протићева позоришна дружина). Скоро ће се навршити три недеље дана, како је Протић са својом дружином први пут у наше место из Титела дошао, па морам признати, како ја тако и сва остала публика месна и околна, да хвалу коју смо читали и чули о овој вредној дружини да и подпуно заслужује. Заслужује велим, у подпуном смислу, како с моралног тако и с уметничког гледишта. Не могу рећи, да су ово сами усавршени уметници (јер таких и даље врло мало их је наћи) али се мора признати, да је сваки појединн члан, нешто више од обичног уметника. Кад знамо да се код нас Срба (на жалост) још и сада из разних сталежа рекрутују глумци, па види само једну представу приказивану од Протићеве дружине тај се мора поклонити и признати им највећу хвалу, марљиво учење и схватање улога; тачност до крајности у сваком погледу, чини ову дружину правим вештацима. Нема ту да нешто запиње, да натеже, већ то тако једноставно, једно за другим се ниже и надовезује, да човек гледајући представу, мисли збиља, да је то у истини производ глумаца и глумица, а не пишчево дело. Ето, то је та уметност у Протићеве дружине. Понашање чланова у обичном животу тако је, да је стекло симпатије целога нашег грађанства, а и то доказује да свако о себи као озбиљан човек мисли.

У дружини Протићевој су, моји стари знанци бивши вредни чланови дружине српског народног позоришта, госп. и гђа Милојевић, г. Бакаловић. Чујемо да г. Протић хоће да ангажује и гђцу Ленку Хаџићеву.

Као прва чланица Протићеве дружине јесте сама гђа Протићка, гђа Петровићка, и гђа Тодосићка. Од мушких као најизврснији су г. г. Тодосић, Филиповић, Петровић и Топаловић. — Станковић и Барјактаровић су млађи чланови, који показују дара и мара за позив, којем су се одали, једном речи сви су похвале достојни, јер своме позиву и опет велим дорасли су.

Дружина је дала за време од 15. априла до 5. маја 14. представа и то: 12 у предплати, 1 ванпредплате, 1 дечију представу. Приказани су ови комади: „Наше жене“, „Звонар богородичне цркве“, „Циганин“, „Библиотекар“, „Језуита и његов питомац“, „Отмица сабињанака“, „Мејрима“, „Чизмар као вампир“, „Дон Цезар од Базана“, „Звонар Павловске цркве“, „Крст и круна“ (дечија представа) „Златан паук“, „Бој на Косову“ и напослетку „Потурица“.

Да је дружина могла овамо доћи у наше место, припада највећа заслуга вредном трговцу г. Кости Михајловићу, који је сакупио одбор те се сви слошки заузеше за предплату и осигураше дружини на 12 представа боравак, са 85 предплатника и то: из места 75 а са стране Госпођинаца и Ђурђева 10 предплатника, те услед тога постиже се леп резултат, (ком се нико није ни надао) и паде за ови 14 представа на каси лепа свота до близу 900 фор.

Нека је хвала целом одбору а на посе г. Кости Михајловићу који нам приуготовише овако лепо душевно уживање.

Наше је место доста велико па и околица, и ми се чудимо да је српско народно позориште само једанпут пре 10 година овде било. Истина је, српско народно позориште треба за 12 представа два и три пута више него Протићева дружина, па се с тога и надамо што скоријем виђењу са дружином Протићевом.

Дружина је данас отишла у Бечкерек, оставивши овде лепу успомену и највећи морални успех, па желимо и Бечкеречанима да се о дружини овако изразе.

Дакле срећно! До виђења г. Протићу. ?

У Панчеву, 26. априла (Сава Текелија и његоги питомци.) Ко је Сава Текелија нашем народу, то нам је свима познато. Али је извесно, да је он још више сваком опоме сину народном, који је помоћу његове закладе постао човеком. Такови синова има доста у народу. Па ако народ треба да са хвалом у срцу помиње име Текелије Саве, још више треба да чине сви његови питомци. Ови су то дужни и себи и народу. Но прошло је већ више десетина година од кад је Текелија умро, а они које је он на пут извео, не сетише се да врате дуг својем добротвору. Многи су питомци и помрли као такови дужници.

Али не каже народ бадава, да је боље икад него никад. То је сигурно имао у виду и некадашњи питомац Текелијин и овдашњи лечник г. др. Љуба Ненадовић, кад се решио, да све бивше питомце Текелијине позове на договор ради тога, како да се исти питомци одуже Текелији.

Ми се са г. др. Ненадовићем не слажемо у политичним назорима, али нам то не смета изрећи, да нас је његов позив, који је изишао у „Застави“ од 25. о. м. јако задовољио Ми нисмо теснопруди, да лепу и добру мисао одбијемо просто за то што она долази од политичког противника. А мисао коју је г. др. Ненадовић изнео пред Текелијине питомце, моћи ће народу велике користи донети, ако се како треба оствари, за ово треба да се постарају сви Текелијини питомци особито пак они, који су присталице наше странке. Ови треба истакнутој замисли, да даду такови облик, да отуд за народ буде трајне, сигурне и издашне користи. Ако нађу бољу мисао, нека је на збору изнесу и препоруче. Овде није главно, ко једну или другу ствар предлаже, већ шта се предлаже. Најбољу ствар треба сви да приме, и онда треба сви да приону, да се она што пре у живот приведе. Тако је сваки Текелијин питомац дужан радити, ако своју благодарност и своје родољубље хоће делом да освешта.

Ми се уздамо, да ће се сазвани збор бивших питомаца Текелијиних показати на висини свога задатка. Мило нам је што ће се састати а још више ћемо се веселити, ако свој задатак сретно спроведе. Само нам је жао, што су „наше прилике“ такове, да је овај збор заказан у Земуну. Наше Панчево све више губи некадашњи углед, али томе није крив народ, него они који се народу наметли за поглавице. Жалосно, али је тако. **М.**

Вести из народа.

— Пишу нам из **Карловаца:** Имао сам прилике слушати разна певачка друштва кад певају и поје, слушао сам и оперске певаче на кору, али ни једно појање до сада није имало на мене таког утецаја као данас на Спасов-дан што сам овде чуо код нас у Карловцих гимназисте удружене са богословима. Са потпуном прецизношћу извађали су све, а круна свеђа беше нека нова руска херувика. Не може човек чисто да верује да у нас имаде такових гласова, који најчистије певају доле С. На сваком лицу могао си чисто видети, како се услед тог дивног појања тихо узнело молитвом за гласима горе — небу. Не зна човек, коме да се више диви, или певачима или младом коровођи им г. Котуру богослову IV. год. Заиста је штета, што ће их за кратко време морати напустити, јер стрпљење његово, воља и дар заслужују сваке похвале. Још да му је управа гимназиска на руци да држи дисциплину, као што је то н. пр. у Новом Саду, могао би за кратко време врло много напредовати.

Имао би још ово да кажем. После службе састао сам се ту са једним нашим сељаком и запитао сам из љубопитства шта он мисли о данашњем појању „Овдашње свештенике све добро познајем — рекао ми је — и знам, да само знају један другог оговарати, па услед тога и немарим долазити у цркву, али, кад бих знао, да ће сваки пут овако лепо појати, долазио бих не само ја, него и други сваки пут у цркву“. И заиста, могао бих сваком препоручити, који год има прилике, да дође на св. Духове и да се увери, е је он имао право.

— Пишу нам из **Арада:** Администратор срп. прав. црк. парохије арадске Иван Алексић, познати изазивач нереда, који у половини богослужења из пркоса престане служити, венчао је онномад у недељу неког Пају Бошњака из Арадгаја, који је испросио девојку Милку Молдованову из Арада те се с истом и венчао, но известије није мого добити, јер се пре кратког времена испито са једном девојком из свога места, која к њему добегне и живила је с њим месец дана. Ову отера те се венча са Милком не донесавши никакова известија од свог попа, јер му рече арадски администратор, да није нужно, но ће њих, вели, и без известија венчати, као што је и урадио. Од сад младожење којима предлеже, какове сметње при женидби, нек дођу у Арад, тамо ће се моћи венчати у свако доба. И то је боље него грађански брак! Дабоме!

Умољавају се сви они наши штовани читаоци који нам још не послаше претплату за II. четврт ове године да то одмах учине, јер би ми иначе морали обуставити шиљање листа. Трошак листа је огроман а од куда ће да се подмирује ако радикали не чине своју дужност?

Вести из места и са стране.

Српски учитељски конвикт у Новом Саду добио је као прилог 21 фор. 20 н. што је као чист приход пало на забави, коју је приредило српско учитељство у Срп. С. Петру приликом протопресвитератског српског учитељског збора арадског протопопијата. Осим тога уплатили су по 10 фор. као своје рате српске православне црквене општине: у Белој Цркви, Сусеку и Мокрину; даље Задруга Срба Занатлија Новосађана; Добротворне Задруге Српкиња у В. Бечкереку и Инђији; по 5 фор. уплатили су гг. Стева Милованов и Милан А. Јовановић професори; а као дар приложио је 5 фор. г. Живојко Пауновић учитељ Ковиљ-Сент-Ивански у спомен своме рано преминулом **синчићу Гојку**, који је подлегао несретној вратобољи.

С овим је фонд овај прешао своту од 19.600 фор. а. вр.

Нека је приложницима и дародавцима слава и хвала!

Из Јерусалима. Читамо у „Гласу Црногорца“: Његова Светост патријарх Герасим служио је и на Томину недељу на Христовом Гробу, те је са дискосом у рукама одма после руског цара и фамилије споменуо нашега Господара Књаза Николу, Књагињу Милену, Наслеђника Данила и сву владајућу фамилију, Митрополита црногорског Митрофана, Митрополита Хаџи-Саву и сав народ црногорски. Како је у патријаршији дочекан наш Митрополит Сава можете судити по томе, што му је при чинодејству на велики петак, суботу и Васкрс, између шест Архијереја, Патријарх дао првенство у служби одма иза Митрополита Петра Аравијског и Епифанија Јорданског. Они су сви по реду падали на кољена пред Гробом Христовим, који тада замјењује проскомодију, и ту помињали своје. Опазило се, да се ту Мит. Хаџи-Сава, осим патријарха, понајдуже забавио.....

Кнез Данило. Све талијанске новине писале су најсимпатичније о црногорскоме престолонаследнику кнезу Данилу приликом његова боравка у Риму. Кнез је за све време носио китњасто црногорско одело, па чак и онда када је ишао на велику војничку смотру. Том згодом говорио је о њему лист „Опиниоие“ на првоме месту а онда о немачком цару и другим високим особама. Талијани се особито радују, што је кнез у Пантеону положио венац на гроб Виктора Емануила, ослободиоца Италије!

Верили се г. др. Јосиф Мартон и гђца Станка Борђошки. Заручник је рођен Мађар, но за љубав гђци Станки научио је српски и прешао у православну веру. Било сретно!

Г. Антонијо Стражичић срп. новинар, бивши сарадник „Заставе“, сместио се у Дубровнику па моли да му се претплата на његову књигу „Историја Дубровника“ тамо шаље.

Панчевачки „Лојд“. Читамо у панчевачком „Веснику“: „Дуги и опширни преговори и договори међу нашим трговцима уродише најпосле плодом, те се ово дана склопило трговачко друштво под именом „Лојд“. Ово је у својој седници од претпрошле недеље изабрало себи за председника госп. Мишу Кранчевића а за потпредседника г. Јов. В. Х. пл. Графа. Друштво је за своје састанке узело просторије на горњем боју гостионице код „Пастирке“.

Нов свет! Читамо у панчевачком „Веснику“: „Од када је Панчева града и његових чеда, још се није чула реч, која се данас на устима свију панчеваца сваки час с неким ванредним миљем, с неким особитим поносом изговара. „Где си био?“ пита пријатељ пријатеља; „На железници“ одговара један другоме. Бити у Панчеву „на железници“, јесте л' ви то кад у животу чули? Али кад је на овоме свету суђено, да све има свога краја, онда тој судбини мора и панчевачки „цопф“ да подлегне. Истина, железница још није „с мисли и персоном“ ту, али кад изађете на новосеоски друм до мало иза ђерма, ви ћете видети, како се на једно место свлачи песак и цигља и остали материјал што за градњу треба, а то је све за наш колодвор, коме ће се за који дан већ темељ положити у знак нове ере и новога света, у који ће Панчево једном после десетину и двадесетину а богме и тридесетину година да ступи, пошто су друга и много мања места у нашој отаџбини на свој улазак у нову еру давно већ заборавила. Хоће ли Панчеву та нова ера донети каква беријета, за позитивно се сад још не да рећи, но скорашње време ће нам и ту извесност донети, а донде ћемо се одати лепој нади, да ће добро бити, и да не ћемо имати узрока кајати се, што смо и ми једном ушли у ред људи, који су у сваком погледу а особито на пољу комуникације за свагда са старим „цопфом“ прекинули. Ако са градњом и даље пође, као што је до сада ишло, можемо се у тврдо надати, да ће нам под јесен и сама локомотива, на очиглед нашим ушима, прозвиждати Било у добри час!“

Пољопривредна изложба. У Прагу ће се одржати од 14. до 22. маја т. г. пољопривредна изложба, која ће обухватити следеће групе: Пољопривредне стројеве и оруђе; земаљске продукте, стоку, помоћна средства и живину.

Припреме за споменик Александра II Руска царска породица стигла је 5. (17.) о. м. у Москву да тамо присуствује свечаном отпочимању градње споменика „цару ослободитељу“ Александру II. Царска породица стићи ће у Петерхоф 15. (27.) маја.

Лажна вест. И ми смо по другим новинама донели вест да је на руски царски жељезнички влак почињен атентат приликом путовања цара и царице у Крим. Сада јављају из Петрограда: да та вест није истинита. Цела ствар да је била у томе: што су жељезнички званичници кратко време пре одласка влака изменили једну рђаву шину. Па из тога је јеврејско новинарство направило одмах никилистички атентат! Ала су паралаже!

Највиша железничка пруга на свету. Највиша и највеличанственија железничка пруга је у Перу између Лина и Ореја. На тој прузи има 30 станица, дугачка је 193 километра. На неким местима диже се страховито стрмо. Највиша тачка железнице лежи 5.356 метара над великим окејаном. Парна кола су ту готово за 600 метара више удаљена од средишта земље него врх Монблана.

Трговина.

Нови Сад, 8. маја. Пшеница 8 фор. 30 новч. Кукуруз 4 фор. 90 нов. Јечам 5 фор. 50 нов. Зоб 6 ф. 50 н. Наполица 7 ф. 20 н. Маст 52 ф. Славина 52 фор. Све од 100 килограма.

*

Бечч, 4. (16.) маја. (Оригин. извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Г. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 9663 ком. а дошло је 4451 ком. млађе врсте и 4.917 комада угојених мађарског соја. Свега 9.368 комад дотерано.

Трговина код великог догона живла.

Продавало се:

Прима	роба	48—49 нов.
Средња	„	44—46 н.
Сремска	„	44—45—45½ н.
Назимад	„	34—42 н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 53 ф.

„ „ масти 58—59 ф. Све од 100 кгр.

Новије вести.

Трново. Кад је 6. (18.) о. м. пролазио брзи влак из Цариграда пругом између Вакарела и Новог хана, нагнуо се кувар на прозор вагона и у том часу опалио је неко (иза жељезничког насипа) пушку на њега те га је тешко ранио. Влак је одмах стао те се пошло у потеру за непознатим атентатором, но немогоше га наћи.

Загреб. Изабран је за народног посланика у I. загребачком срезу др. Пливерић. (Није ни чудо крај толике чиновничке војске. Ур.)

Праг. Говори се да ће председник сабора кнез Лобковиц дати оставку.

Берлин. Због велике узбуђености у земљи ради саборских избора овај пут, приликом Духова, врло ће се мало војника пустити на допуст к својим кућа. (Е, види дер; како то нешто ври у „царству божјег страха“! Ур.)

Мадрид. Због припрема за неку земаљску свечаност дошло је у Персиру до туче. Два су грађана убијена а двадесет рањени.

Лондон. Горња кућа одгодила је своје седнице до 30. маја.

ПРИПОСЛАНО.*)

Изјава.

Дознао сам да неке обипражине и механске делије у Панчеву проносе о мени разне ружне вести. Пошто за та красна дела своја, огледала њихове карактерности, не сму да приме и понесу одговорност, проглашујем дотичне вести за ниске клевете, а њихове оцеве и протуриваче за најгнусније подлаце.

У Митровици, на Спасов-дан 1893.

А. П. Лукић,
члан српске народне поворишне дружине.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво „Заставе“ ни у ком погледу.

Прво ц. и кр. прив. дунавско паробродско друштво.

РЕД ВОЖЊЕ ПУТНИЧКИХ ПАРОБРОДА

почевши од I. маја п. р. до даље наредбе

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: сваки дан у 6¼ сахата по подне.

Из Новог Сада у потијске станице: недељом, уторником, четвртком, суботом у 6¼ сахата по подне.

Из Новог Сада у Земун, Београд, Оршава: сваки дан у 6¼ сахата по подне.

Из Новог Сада Оршава, Галац недељом, средом, петком у 6¼ сах. по подне.

Из Новог Сада у Будимпешту: сваки дан у 5 сахата за јутра.

Нови Сад, 1. маја п. р. 1893.

Отправништво.

РЕД ПЛОВИДБЕ

парода кр. угар. државне жељезнице
од 23. фебруара (7. марта) 1893.

ДОЛЕ:

Полази из Вуковара са жељ. стан.	4 с. 30 м. у јутро.
„ „ Вуковара вароши	5 с.
„ „ Новог Села	5 с. 40 м
„ „ Опатовца	5 с. 50 м.
„ „ Букина	6 с.
„ „ Шаренграда	6 с. 20 м.
„ „ Илока	после 7 с.
„ „ Паланке	после 7 с.
„ „ Черевића	8 с.
„ „ Футога	8 с. 30 м.
Стиже у Нови Сад	после 9 с. у јутру.

ГОРЕ:

Полази из Новог Сада	1 с. после подне.
„ „ Футога	1 с. 40 м.
„ „ Черевића	после 2 с.
„ „ Паланке	4 с.
„ „ Илока	после 4 с.
„ „ Шаренграда	4 с. 30 м.
„ „ Букина	5 с. 30 м.
„ „ Опатовца	6 с.
„ „ Новог Села	6 с. 30 м.
Стиже у Вуковар у варош	7 с. 20 м.
Стиже у Вуковар на жељ. стан.	7 с. 30 м. у вече.

Пароброд иде до даље наредбе сваки дан осим петка.

ОГЛАСИ.

Rohseidene Ballkleider fl. 10.50 per Stoff zur kompleten Robe und bessere Qualitäten — sowie **schwarze, weiße** und **farbige** Seidenstoffe von **45 kr.** bis fl. **11.65** per Meter — glatt, gestreift, karrirt, gemustert, Damaste etc. (ca. 240 versch. Qual. und 2000 versch. Farben, Dessins etc.) Porto- und zollfrei. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. und Postkarten 5 kr. Porto nach der Schweiz. 713

Seiden-Fabrik G. Henneberg (k. u. k. Hofl.) Zürich.

Подписани решио сам се већ 1. августа т. г. Нови Сад напустити и с мојом радњом одселити се, с тога од данас за речено време знатно спуштам цене сваковрсног сеченог еспапа (Schnitwaaren).

1—3 **ПАЈА КОВАЧКЕВИЋ**
у Новом Саду.

Радња се налази на пијаци код „Паунa“.

ОГЛАС.

Кућа овоместног српскога школскога фонда, издаје се од 1. августа по рим. на три године под закуп. Састоји се из читаоничке дворане, крчме, 5 одаја, 2 кујне, 2 подрума, шупа и штала.

Ближи услови код српске црквене општине у Т. Ковину. 3—3

КЊИГОВОЂА

ИЗ АУСТРО-УГАРСКЕ

25—35 година старости, који потпуно влада српским језиком а по могућству и немачким, нека се одмах писменом понудом обрати

МОРИЦУ ТИЛЕРУ И КОМП.
кр. срп. дв. лиферантима
у Београду.

2—3

П. Н.

Част ми је овим јавити Вам, да сам преузео

СТАКЛАРСКУ РАДЊУ
г. Ђоке Давидовца

у своје руке, која постоји већ 12 година, и да ћу је наставити даље под мојом фирмом

ГУСТАВ БАХИНГЕР.

Као стручњак у том послу, сортирао сам радњу у највећем избору, па ћу се трудити да сваку моју поштовану муштерију потпуно задовољим.

У то име препоручујући Вам своју новоустројену стакларницу, остајем

У Новом Саду, маја 1893.

С високопоштевањем

1—3 **Густав Бахингер.**

Др. НИКОЛА ЂУРЂЕВИЋ

отворио је своју

АДВОКАТСКУ КАНЦЕЛАРИЈУ У БРОДУ НА САВИ.

3—3

ИЗДАВАЊЕ ДУЋАНА.

У ћурчијској улици куће бр. 21. у Новоме Саду, издаје се под најам и то од 1. јула о. г. 1 дућан, 1 соба, 1 кујна, 1 спајз и 1 комора за дрва.

Ближа условија даје г. **Балтазар Фајт у Новоме Саду.** 3 3

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889.

101 13

Беч, 1873. колајна за заслуге	Будапешта 1885. велика поч. диплома.	Загреб 1891. велика поч. диплома
Осек 1889. поч. диплома.	Н. Паланка 1887. златна колајна	Поч. диплома у Лондону 1878.

ЈОСИФ ЧИК

цар. и кр. искључ. привил.

ПРВА СРЕМСКА ПОРТЛАНД-ЦЕМЕНТА И ХИДРАУЛ. КРЕЧА ТВОРНИЦА У БЕОЧИНУ.

ЦЕНТРАЛНИ БИРО И СТОВАРИШТЕ:

Будимпешта V., Rudolfsquai 8.

препоручује пошт. грађевинарима и архитектима, предузимачима, поседницима, председницима политичких и црквб. општина као и осталој пошт. публици своје сопствене производе од

ПОРТЛАНД-ЦЕМЕНТА И ХИДРАУЛИЧКОГ КРЕЧА

који се увек у подједнакој изврсној каквоћи лиферује. 153 8—26

Ценовници и објашњења шаљу се радо на захтевање.

Париз 1876. бронзана колајна	Кечкемет 1872. сребрна колајна	Нови Сад 1875. златна колајна	Сегедин 1878. колајна за заслуге	Трст 1883. златна колајна

СВАКИ ДОМАЋИН (ОТАЦ)

обраћа се на господина **Кристијана Вилнера** (Christijan Willner) у Нишу (Србија) за рецепт, по коме се излечи од дифтеритиса сваки, који од те боље болује. Цена је таког рецепта 50 новч. у новцу или штемпел-маркама. Препродавци добијају 20% рабат. 5—6

СЕЗОНА МАЈ-ОКТОБАР.

ЖЕЉЕЗНИЧКА ШТАЦИЈА Ц.КР. ОДОБР. ЈУЖНЕ ЖЕЉЕЗНИЦЕ.

МИНЕРАЛНО КУПАТИЛО

ДАРУВАР

У СЛАВОНИЈИ.

Управни лечник: **Др. Вилхелм Дегре из Беча.**

Опробана лековитост код женски болести као: бесплодност, анеминчност, поремећења менстулације, ексудата и болестима у бешици, даље код реме, гихта и нервни болести. Ново уређено ладно купатило са кабинама за знојење за увијање по методи у Грефенбергу. Електрична купатила. Топли и ладни тушеви. Масажа са шведском лековитом гимнастиком, одеслења за инхалацију и т. д.

Купатило Дарувар, лежи на подножију брега од 830 метара висине у Славонији. Има врло лепи паркова закриљени шеталишта, курсалон са оркестом, салу за читање са свима главнијим листовима и т. д. Станови и купатила су по захтевима садањег доба удешени.

Цене умерене.

ИЗВЕШТАЈ ДАЈЕ УПРАВА КУПАТИЛА
2—18 у Дарувару.

Припозната најчистија

алкалска

КРОНДОРФСКА КИСЕЛА ВОДА

НАЈБОЉА АСТАЛСКА И ОПОРАВЉАЈУЋА КИСЕЛА ВОДА.

Од лечнички ауторитета препоручена као лековито пиће против **тешког дисања, за подпомагање варења и кронични болести у бешици** итд. **Са вином помешана најпријатније пиће. Добити се може у свима шпецерајским трговинама и ресторацијама.**

ГЛАВНИ ДЕПО ЗА МАЂАРСКУ:

Ludwig Bauer & Bruder Budapest, Arany János-utcza 9. sz.

2—5

Сребрна медаља 1879. Стојни Београд.

КАРЛ МИЛЕР

ПОЗЛАТАР У ВЕЛИКОМ ВАРАДИНУ.

Златна медаља 1886. Вел. Варадин.

По што сам постигао велико искуство у зготовљавању **ИКОНОСТАСА** и осталих црквених намештаја, узимам себи слободу да се препоручим пречасном правосл. свештенству.

Нових иконостаса, предикаоница и осталих намештаја примам ја на позлату, тако исто примам столарске послове и резарске, мраморисање и премазивање лаком. Примам зготовљавање икона по православном типу, као и смештање ових.

Примам уз умерену цену обнављање старих иконостаса и сликање целе цркве.

Шиљем бесплатно по послатој мери потребне нацрте за иконостасе и остале црквене намештаје.

Препоручујући се најтоплије пречасном свештенству и црквб. општинама јесам понизни у Великом Варадину, фебруара 1893.

МИЛЕР КАРЛ
позлатар и зготовљач црквеног намештаја.

71 7—20

Умољавам, да писма буду на мађарском или немачком језику.

СТЕЧАЈ.

Усљед одписа високог кр. домобранског министарства $\frac{12442}{XIV.}$ 1893. бр. из добротворне грађанске и војничке закладе **Јована и Терезије Остојић рођ. Зозук** ради получења једног закладног стипендијског места почетком идуће 1893/4. школске године у војничкој академији Бечког Новог Места (Militär-Akademie in Wiener Neustadt) у бечкој техничкој академији (technische Militär-Akademie in Wien), или у речкој мрнарској академији (Marine-Akademie zu Fiume) овим се расписује стечај.

Проситељи дужни су у молбеницама означити да у коју војничку академију мисле ступити за редовног слушаоца.

Од стране дотичне власти изстављеном сведочбом засведочити да су им родитељи Аустро-Угарске државе грађани.

Правилом прописане године, и то за оне који желе у I. разред војничке академије ступити да 19 година нису прешли, а који желе у I. разред речке мрнарске академије примљени бити, да су 14 година навршили а 16 нису прешли, своје године дужни су крштеним писмом засведочити.

Стање здравља и развитак телесни засведочити се има са сведочбом изстављеном од ц. и кр. војничког или домобранског лекара, у којој сведочби има се и то доказати да ли су накаламљене богиње, да ли је добар вид, а тако исто висина тела и ширина прсију са бројевима треба тачно да је назначена.

Који желе ступити у I. разред војничке академије дужни су прикључити сведочбу да су свршили више реалне или гимназијалне школе, а који пак мисле у I. разред речке мрнарске академије ступити, дужни су засведочити, да су доњне разреде реалке или гимназије свршили са потпуно добрим успахом.

Родитељи или старатељи дужни су изјавити да ће издатке око школских потреба, као и путне трошкове из свога подпамиривати.

Званичном сведочбом засведочити своје владање. Проситељи ће морати пријемни испит положити и од успеха ће зависити да ли се примају за питомце.

У смислу основног писма војничке закладе стипендију ову која годишње 800 фор. износи, поред прописани захтева могу искати и получити само Срби православне вероисповести, а првенство имају у првом реду суботички сродници са фундаторима, у другом реду сродници ван Суботице, у трећем реду суботички синови и на послетку Срби православне вероисповести ма из ког краја Аустро-Угарске монархије.

Сродство са завештатељима треба са правоваљаном сведочбом засведочити.

Који желе ово стипендијско место получити нека своје са сведочбама добро снабдевене молбенице најдуже до 24. маја (5. јуна) текуће године управи добротворне закладе Остојићеве у Суботици поднети не пропусте.

У Суботици 4. (16.) маја 1893.

Управа
добротворне војничке и грађанске закладе
1—2 Јована и Терезије Остојић.

Велики крах!!

Последња распродаја доњи предмета

у **Новом Јорку** и **Лондону** није на миру оставио ни осталу Европу, те је услед тога једна велика творница сребрне робе приморана читаво своје стовариште због недостатка у радницима тако рећи распокламати.

Ја сам опуномоћен овај налог спровести и

ПОКЛАЊАМ

доленаведене ствари под невиђеним ценом од **6 фор. 30 н.**

6 комада најфинији ножева са правим енгл. дршком,
6 комада амер. патент сребрних виљушака из једног комада,
6 комада амер. патент сребрних кашика за јело,
12 комада амер. патент сребрних кашика за кафу,
1 комад амер. патент сребрну велику кашику за супу,
1 комад амер. патент сребрну велику кашику за млеко,
6 комада енглески Викторија-служавника,
2 комада врло лепа чирака,
1 комад цедило за теј,
1 комад посипач за шећер.

42 комада.

Наведена 42 комада пре су коштали 40 фор. а сад се ево само за 6 фор. 30 новч. могу добити. — Ово америчко патент сребро скроз и скроз је бео метал, који своју сребрну белоћу кроз пуних 25 година задржава, за чега се гарантује. — За најбољи доказ да овај оглас

није превара

обвезујем се ево јавно сваком коме се послата роба не свиди, без икаква приговора уплаћену своту повратити. Зато и поново напомињем, да свако ову згодну прилику употреби и да набави овај доиста врло леп прибор ствари по тако невероватно ниској цени.

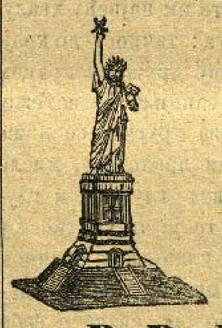

Само је онда право, ако је са означеном штитном марком.

Ствари се разашиљу само уз поузеће (Nachnahme) или кад се у напред новац пошаље.

Овом приликом и нарочито нека је препоручено за ово сребро прашак за чишћење, од којег је цена кутији 15 нов.

P. Perlberg's Agentur
der verein. amerik. Patent-Silberwaaren-Fabrik,
Wien, I., Deutschmeisterplatz 4/5.

Сваки који још није набавио овакву гарнитуру, нека се пожури јер су на измаку.

Извод из стиглих признања.

Кров госп. Med. Dr. Bönisch препоручени сте, молим да и мени онаку једну гарнитуру обратном поштом пошљете.
Фрајберг 27. децембра 1892. Роберт Хилд, штацијонс шеф.

Обратном поштом пошљите још једну исту гарнитуру — јер сте ме јако задовољили и сваку препоруку заслужујете.
Јарковац, 9. јануара 1893. Чедомир Петров, учитељ.
2—3

Власник: Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.